

K NOZ § 489:

§ 489

Věc v právním smyslu (dále jen „věc“) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.

Komentáře

11/06/2013 / ADMINISTRÁTOR

Důvodová zpráva k § 489 až 493

0 0 1

07/11/2014 / Admin Tým

Křížové odkazy

0 0 0

30/03/2015 / Martin Archalous

Virtuální věci a virtuální měny

0 1 0

20/02/2018 / Petr Bělovský

Věc v římském právu

0 1 0

31/07/2014 / Jiří Remeš

§ 285 ABGB (k 1. 1. 1925) -...

0 0 1

31/03/2018 / Petr Bělovský

Corpus Iuris Civilis

0 0 0

DŮVODOVÁ ZPRÁVA K § 489 AŽ 493

11/06/2013 / ADMINISTRÁTOR

Návrh právní úpravy věci vychází, shodně s věcným záměrem občanského zákoníku, koncepčně z předválečného vládního návrhu československého občanského zákoníku z r. 1937 s přihlédnutím k některým novějším zahraničním úpravám. Osnova se přiklání k širokému pojmu věci a opouští materialistické a pozitivistické hledisko druhé poloviny 19. stol., které se u nás bylo zavedeno v r. 1950 pod vlivem německého a zejména sovětského právního nazírání a uchovalo se do současné doby. Široké vymezení zahrnující pojmově jako věci v právním smyslu věci hmotné i nehmotné (např. předměty spadající do kategorií průmyslového a jiného duševního vlastnictví, zaknihovaných cenných papírů, investičních nástrojů typu opcí, swapů, futures nebo forwardů atd.) vyhovuje lépe praktické potřebě i hledisku zdejšího ústavního pořádku. Je třeba vzít v úvahu, že různé speciální zákony prolomily zdejší civilistické dogma, podle něhož mohou být ve vlastnictví jen věci hmotné: např. zákon o ochranných známkách, zákon o průmyslových vzorech, zákon o podnikání na kapitálovém trhu, obchodní zákoník a další. Hlavně je však nutné uvážit, že navržené pojetí věci v právním smyslu a způsobilého předmětu vlastnictví plně konvenuje čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a odpovídá i pojetí mezinárodních smluv na ochranu vlastnictví a řadě nadnárodních úprav, které např. i pohledávky chápou jako věci ve smyslu práva.

Předně se navrhuje pozitivní vymezení věci v právním smyslu. Nelze přijmout argument, na jehož základě platný občanský zákoník již v roce 1964 definici věci v právním smyslu odmítl, totiž že věc je přírodní fakt, a že ji tedy právo nemůže definovat. Definice věci v juristickém slova smyslu není definicí reálnou a nevypovídá nic o reálném světě, ale je definicí nominální. Rovněž dosavadní pojetí věci v právním smyslu se rozchází s realitou, neboť i to, co se jeví ve skutečném světě jako věc, anebo zač věc považují např.

jednotlivé technické nebo přírodní vědy, není věcí ve smyslu práva. Návrh § 489 staví na dvou základních znacích.

Za prvé, věcí v právním smyslu je to, co je rozdílné od osoby a co slouží potřebě lidí. V tom je vyjádřeno, že věcí v právním smyslu jsou objekty pro člověka užitečné. Užitečností se nerozumí jen faktické přinášení užitku jednotlivým předmětem konkrétnímu vlastníkovu, ale objektivní způsobilost přinášet především hospodářský užitek (čímž se nevyklučuje užitek estetický či jiný). Užitečné je, co je prospěšné pro život člověka, a tedy má i hodnotu. Užitečnost není vnitřní vlastností věci (s věcí trvale a neoddělitelně spjatou); o tom, co je užitečné, a co tedy je vzhledem k tomu věcí, rozhodují lidská vůle a poznání i schopnosti člověka.

Za druhé, věcí v právním smyslu je to, čeho se mohou týkat subjektivní majetková práva, především právo vlastnické. Obecně je pro věc v právním smyslu typické, že si ji lze přivlastnit. V tom je vyjádřeno, že určitý předmět je věcí v právním smyslu, je-li ovladatelný. Ne vše, co je pro člověka užitečné (vzduch, déšť, slunce, žhavé zemské jádro) lze spojit s pojmem věcí. Věc v právním smyslu profiluje její ovladatelnost. Např. španělský (čl. 334) občanský zákoník spojuje vlastnost věci s její způsobilostí k přivlastnění, italský zákoník (čl. 810) s její způsobilostí být objektem práv apod. Věcí je vše, co člověk jako bytost nadaná rozumem může podrobit své vůli. Také ovladatelnost je třeba chápat jako kategorii objektivní a obecnou, nikoli tedy ve vztahu ke konkrétnímu jednotlivci nebo ke konkrétní situaci.

Veřejný statek (§ 490) je věc zvláštní povahy. Navrhuje se vymezit jako věc, která slouží k obecnému užívání. Tím je řečeno, že kritérium určení, co je veřejným statkem, není ve zjištění, kdo je vlastníkem určité věci (zda se jedná o věc ve veřejném či soukromém vlastnictví), ale v tom, jakému účelu má sloužit nebo slouží. Vymezení veřejného statku odkazem na účel, jemuž má určitá věc sloužit - nikoli, jemuž již slouží - se opírá o fakt, že rozhoduje stav chtěný, nikoli faktický. Povolá-li zůstavitel dědice s příkazem, aby dědic učinil z uzavřené zahrady uprostřed města, kterou zdědil, veřejný park, pak se zahrada okamžikem smrti zůstavitele stane veřejným statkem, byť obecnému užívání ještě neslouží, a ten, komu to podle zvláštních právních předpisů náleží, má právo domáhat se, aby pozemek byl veřejnosti zpřístupněn. Při vymezení veřejného statku se vychází z obdobné charakteristiky, jakou měl vládní návrh občanského zákoníku z r. 1937. Z tohoto návrhu se však nepřejímá formulace, že se veřejný statek „spravuje tímto zákonem, pokud ve správních a jiných zákonech není stanoveno něco jiného“, aniž se ovšem zamýšlí tuto zásadu opustit, protože zásada jako taková vyplývá z právního řádu automaticky. Předpokládá se, že se úprava veřejného statku, je-li nemovitou věcí, zohlední při novele katastrálního zákona.

Na základní ustanovení o věcech navazuje ustanovení § 491 o plodech a užitečných věcech. Obsah ustanovení je formulován standardně a odpovídá konvencím kontinentálního práva.

K obecným ustanovením o věcech se řadí i § 492 o ceně věci. Obratem „lze-li ji vyjádřit v penězích“ se vyjadřuje v prvním odstavci skutečnost, že mohou být také věci, jejichž cenu stanovit v penězích (ani odhadem) vůbec nelze: pak jsou takové věci neocenitelné. Navrhuje se stanovit, co je obecná cena věci a zároveň, že určení této obecné ceny je obecné pravidlo. V určitých případech vymezených v § 492 odst. 2 však může být zjišťována i mimořádná cena věci, a pro ten případ se navrhuje stanovit, jaká kritéria jsou pro zjištění mimořádné ceny věci rozhodná.

Věc v právním smyslu se vymezuje také negativně (§ 493 a 494). Předně se navrhuje stanovit, že lidské tělo a části lidského těla nejsou věcmi, i když jsou od lidského těla odděleny. Z této formulace a z jejího spojení s návrhem ustanovení § 489 plyne, že věcí v právním smyslu není člověk, ani jeho mrtvé tělo, ani části lidského těla. V daném směru zákonná ustanovení o věcech použít vůbec nelze. Za určitých okolností je však možné považovat i části lidského těla za věc, a to tehdy, pokud to zvláštní právní předpis pro své účely stanoví. Části lidského těla však nelze podřítit běžným ustanovením o věcech podle občanského zákoníku, a to z důvodu, aby se zabránilo například s jejich volným obchodováním. Pokud zvláštní právní předpisy stanoví, že části lidského těla jsou věci, je možné s nimi jako s věcmi nakládat pouze v mezích těchto zvláštních právních předpisů.

Zatím žádné diskuzní příspěvky